

Sabina Bienia
bienia@biblos.pk.edu.pl
Joanna Radzicka
radzicka@biblos.pk.edu.pl
Biblioteka Politechniki Krakowskiej

Biblioteka na fiordzie

Streszczenie: *Celem artykułu jest omówienie wyjazdu szkoleniowego pracowników Biblioteki Politechniki Krakowskiej do Biblioteki Norweskiego Uniwersytetu Technicznego w Trondheim. Autorki dzielą się swoimi spostrzeżeniami oraz wiedzą zdobytą podczas tygodniowego pobytu.*

Słowa kluczowe: *Biblioteki Norweskiego Uniwersytetu Technicznego, Norwegia, wyjazd szkoleniowy*

Zwyczajowo Norwegię łączy się z reniferami, trolami, pięknymi widokami i zorzą polarną. Nasze skojarzenia zostały wzbogacone dzięki wyjazdowi szkoleniowemu, który odbyliśmy do Biblioteki Norweskiego Uniwersytetu Technicznego (NTNU) w Trondheim w dniach od 14 do 21 marca 2014 r. Wyjazd był możliwy dzięki przychylności władz Biblioteki Politechniki Krakowskiej (BPK), uprzejmości norweskich bibliotekarzy oraz grantowi z Funduszy Norweskich. Przy wyborze instytucji, w której chcieliśmy poszerzać naszą wiedzę, kierowałyśmy się profilem uczelni, rozwojem technologicznym jednostki oraz możliwością komunikowania się w języku angielskim.



Il. 1. Trondheim

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Trondheim>.

Biblioteka NTNU przyjmuje bibliotekarzy z różnych krajów. Od 2015 r. wprowadziła nową politykę podejmowania gości zagranicznych. Dwa razy do roku organizuje Erasmus Week (na wiosnę i jesień), podczas którego przyjmuje chętnych bibliotekarzy z całego świata na *study tours*, czyli krótkoterminowe wizyty szkoleniowe. W trakcie tygodniowego pobytu mogą oni poznać działalność Biblioteki NTNU oraz wymienić doświadczenia zawodowe z kolegami z innych krajów. Uczestniczyliśmy w wiosennej edycji. Razem z nami szkolenie realizowała Claudia Hartmann – pracownik Narodowej Biblioteki w Hanowerze.



Il. 2. Kampus Gløshaugen - budynek główny NTNU założony w 1912 r.
Źródło: <https://www.flickr.com/photos/eirikref/76208973/>.

Biblioteka NTNU służy studentom kształcącym się na siedmiu wydziałach na kierunkach technicznych i przyrodniczych, a także humanistycznych z zakresu nauk społecznych, ekonomii, administracji publicznej i biznesu¹. W przyszłym roku NTNU czekają duże zmiany. Uniwersytet zostanie scalony z trzema innymi uczelniami (Sør-Trøndelag University college, Aalesund University college oraz Gjøvik University College) i tym samym będzie największym uniwersytetem w Norwegii. Połączenie to ma na celu umożliwienie zdobywania większych funduszy, szczególnie na naukę i badania. Będzie to również nowe wyzwanie dla biblioteki, choć teoretycznie zmiany nie mają być diametralne. Obecnie Biblioteka NTNU składa się z 11 oddziałów, pełniących równocześnie rolę bibliotek wydziałowych. Zbiory biblioteczne w dużej części stanowią zasoby elektroniczne, biblioteka ma wykupiony dostęp do 335 baz danych. Tradycyjny księgozbiór zredukowano do minimum, gdyż nie był wykorzystywany przez użytkowników. Zainteresowaniem cieszą się jeszcze kolekcje z zakresu nauk humanistycznych, ponieważ większość publikacji ukazuje się w wersji drukowanej, jednak i tutaj widać tendencję malejącą. Powierzchnie, „odzyskane” w miarę likwi-

¹ *NTNU Facts and figures* [on-line]. Norwegian University of Science and Technology [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <http://www.ntnu.edu/facts>.

dacji regałów z księgozbiorem, przeznaczają się na tzw. *student study area*, czyli przestrzeń dla użytkowników, tworząc m.in. pomieszczenia do pracy indywidualnej, w małych grupkach czy do prowadzenia zajęć. Z bibliotek wydziałowych korzysta bardzo dużo studentów. Odnajdują tu spokój, ciszę, miejsce do nauki i pracy w zespole. Gdy odwiedzałyśmy poszczególne czytelnie, nie sposób było nie pomyśleć o bibliotece jako trzecim miejscu. Wiele bibliotek w Polsce, m.in. BPK, boryka się z problemem braku miejsca na regałach i w magazynach, biblioteki norweskie zastanawiają się, jak zagospodarować wolne przestrzenie.

We wszystkich oddziałach Biblioteki NTNU funkcjonuje podobny system organizacyjny. Bibliotekarze pracują najpóźniej do godz. 17.00, a następnie do późnych godzin wieczornych dyżur w czytelniach pełnią studenci. Przechodzą oni specjalne szkolenie biblioteczne, a następnie są zatrudniani na umowę zlecenie. Oprócz dyżuru w czytelniach wykonują również dodatkowe zadania, m.in.: skanowanie artykułów, wyszukiwanie książek, pracę w *help desku*. Taka polityka związana jest z niedostateczną liczbą personelu który, niestety, nie jest uzupełniany o nowych pracowników. Braki kadrowe uniemożliwiają także podejmowanie nowych inicjatyw, takich jak prowadzenie bloga bibliotecznego lub tworzenia e-kursów. Ogólnobibliotecznym działaniem, dostępnym na stronie www, jest przewodnik *VIKO*². *Vademecum* zawiera informacje dotyczące pisania prac i projektów, wyszukiwania literatury, ewaluacji znalezionych materiałów. Należy wspomnieć, że bibliotekarze realizują szkolenia stacjonarne dla różnych grup użytkowników. Tak jak i w Polsce, zainteresowanie warsztatami prowadzonymi w bibliotece zależy od dobrej współpracy biblioteki wydziałowej z władzami i pracownikami danego wydziału. Po ukończonym szkoleniu bibliotekarze sprawdzają poziom wiedzy bibliotecznej słuchaczy poprzez grę Kahoot³. Jest to bezpłatna platforma do tworzenia i przeprowadzania interaktywnych quizów.

W trakcie wyjazdu szkoleniowego miałyśmy możliwość zapoznania się z pracą kilku bibliotek wydziałowych. Rozpoczęłyśmy od wizyty na kampusie Gløshaugen, zlokalizowanym w centrum miasta, na wzgórzu, skąd rozpościera się wspaniały widok na zatokę. W budynku głównym, tuż przy władzach uczelni, pierwsze piętro zajmuje biblioteka. Oddziały, które nie mają bezpośredniej styczności z użytkownikami (dyrekcja, administracja, dział informatyzacji) zajmują pomieszczenia na wyższych piętrach. Biblioteka w kampusie Gløshaugen, pełni rolę zarówno biblioteki głównej, jak i biblioteki wydziałowej dla nauk technicznych.

² *VIKO* [on-line]. NTNU [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <http://www.ntnu.no/viko/english>.

³ *Kahoot* [on-line]. [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <https://getkahoot.com/>.



II. 3. Dragvoll Biblioteka

Źródło: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:NTNU_UB_Dragvoll_2.jpg.

W kolejnych dniach odwiedzałyśmy wybrane biblioteki wydziałowe, które rozmieszczone są w różnych częściach Trondheim. Duże wrażenie zrobiła na nas Dragvoll Library, Biblioteka Wydziału Humanistycznego i Nauk Społecznych. Nowoczesny budynek, ogromne przestrzenie do pracy i bogate zaplecze technologiczne powodują, że wizualnie znacznie różni się ona od Gløshaugen. Oprócz bibliotekarzy, pomocą służą tu studenci IT pełniący dyżury w czytelni. Są zatrudniani przez Wydział Informatyki, by pomagać innym żakom w przypadku problemów technicznych z komputerem lub laptopem. Podobne stanowiska IT stworzone są jeszcze w kilku innych bibliotekach wydziałowych.

Nowym doświadczeniem była dla nas także wizyta w oddziale Biblioteki NTNU zwanym DORA. Pełni on rolę archiwum uczelnianego, ale jest również częścią Centralnego Archiwum, w którym przechowywane są książki, czasopisma, fotografie, prywatne kolekcje dokumentów (przekazywane przez indywidualnych darczyńców). Centralne Archiwum znajduje się w schronach, wybudowanych na rozkaz Hitlera w czasie II wojny światowej. Można być, zatem pewnym, że dokumenty przechowywane dla przyszłych pokoleń są dobrze zabezpieczone przed różnego rodzaju żywiołami. Obecnie wyzwaniem dla DORY jest archiwizacja materiałów z prywatnych kolekcji, przechowywanych na starych nośnikach. Pracę tę utrudnia niewystarczająca liczba zatrudnionych pracowników przy jednocześnie dużej liczbie kwerend do zrealizowania (6 tys. rocznie). Osobną sekcję w DORze stanowi jednostka zajmująca się archiwizacją i identyfikacją zdjęć z dawnych czasów. W naszym odczuciu praca w tym dziale przypomina poszukiwania detektywistyczne. Bibliotekarze prowadzą swego rodzaju śledztwo, rozszyfrowują stroje, miejsca, posiłkują się notatkami zapisanymi odręcznie na odwrocie fotografii i określają, gdzie oraz w którym roku zdjęcie zostało wykonane. Relacje z prowadzonych dochodzeń można znaleźć na blogu, prowa-

dzonym przez bibliotecznego fotografa⁴. Wszystkie zidentyfikowane zdjęcia jak również inne zarchiwizowane materiały, są dostępne on-line (niestety, strona jest tylko w języku norweskim⁵). W ostatnim czasie, dzięki bogatemu archiwum DORy, dużym zainteresowaniem wśród Norwegów cieszy się poszukiwanie przodków. Jednak aby mieć możliwość przeprowadzenia kwerendy swoich dokumentów, należy udowodnić swoją tożsamość lub uzasadnić swoje zainteresowanie zbiorami (np. okazać zaświadczenie z uczelni o pisaniu pracy na wybrany temat).



Il. 4. Archiwum DORA, sekcja fotografii
Źródło: Zbiory autorek.

Warto również wspomnieć, że Biblioteka NTNU nie prowadzi bibliografii publikacji pracowników, ponieważ w Norwegii funkcjonuje jedna, centralna baza *Cristina* (*Current Research Information System In Norway*). Jest to krajowy system raportowania o publikacjach naukowych i upowszechnianiu wyników badań, do którego pracownicy naukowcy wprowadzają informacje o swoich publikacjach. Ten system informacji wykorzystywany jest przez szpitale, instytuty badawcze, uczelnie wyższe. Metadane z *Cristiny* importowane są na przykład do tworzonych przez Bibliotekę NTNU repozytorium instytucjonalnego⁶.

Poza wspomnianymi wcześniej zmianami na uczelni, które dotkną również bibliotekę, planowana jest także zmiana strony internetowej oraz systemu bibliotecznego. Bibliotekarze pracują obecnie w systemie BIBSYS, wykorzystywanym od 1970 r. Natomiast od 2016 r.

⁴ Bildesamlingen [on-line]. Universitetsbiblioteket. [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <http://www.ntnub.no/>

⁵ Arkivsenteret [on-line]. [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <http://www.arkivsenteret.no/>.

⁶ DIVA [on-line]. NTNU [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <http://ntnu.diva-portal.org/smash/search.jsf?dswid=6536>.

przejdą na system ALMA. Interfejs systemu od strony użytkownika zostanie przetłumaczony na język norweski, jednak bibliotekarze będą pracować na panelu amerykańskim. Będzie to duża transformacja, ponieważ wszystkie norweskie biblioteki uniwersyteckie pracują w tym samym systemie. Oznacza to, że trzeba go dostosować do potrzeb i wymagań każdej instytucji.



*Il. 5. Centrum Trondheim
Źródło: Zbiory autorek.*

Podsumowując tak intensywny i ciekawie spędzony czas, możemy śmiało stwierdzić, że Norwegia nas oczarowała. Ludzie są tu bardzo przyjaźni i gościnni, a widoki zachwycające. Pogoda była dla nas, jak na tę porę roku, bardzo łaskawa. Pomimo, że nasz tygodniowy grafik był napięty i bogaty w spotkania, cieszyliśmy się możliwością wymiany dobrych praktyk. Zarówno Claudia Hartmann, jak i my prezentowałyśmy również działalność naszych bibliotek kolegom z NTNU, dzieląc się m. in. doświadczeniem z tworzenia Repozytorium czy prowadzenia kursów e-learningowych. Wróciliśmy z przekonaniem, że nasze polskie rozwiązania biblioteczne nie odbiegają od norweskich standardów.

Bibliografia:

1. NTNU Facts and figures [on-line]. Norwegian University of Science and Technology [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <http://www.ntnu.edu/facts>.
2. VIKO [on-line]. NTNU [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <http://www.ntnu.no/viko/english>.
3. Kahoot [on-line]. [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <https://getkahoot.com/>.
4. Bildesamlingen [on-line]. Universitetsbiblioteket. [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <http://www.ntnub.no/>.

5. Arkivsenteret [on-line]. [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <http://www.arkivsenteret.no/>.
6. DIVA [on-line]. NTNU [dostęp 24.04.2015]. Dostępny w: <http://ntnu.diva-portal.org/smash/search.jsf?dswid=6536>.